

**ПОВЕЗАНОСТ УСПЕХА У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ И СПРЕМНОСТИ ГРАЂАНА
ЗА РЕАГОВАЊЕ У ПРИРОДНИМ КАТАСТРОФАМА**

Прегледни
рад

DOI: 10.7251/VRG1603061C

УДК: 351.862.22:614.8]:37.03

Др Владимир М. Цветковић*

Апстракт: У раду су изнети резултати квантитативног истраживања повезаности успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање на природну катастрофу изазвану поплавом у Републици Србији. Истраживање је обављено 2015. године у 19 општина у Србији са присутним ризиком од настанка поплава. Реализовано је применом стратегије анкетног испитивања у домаћинствима коришћењем вишеетапног случајног узорка којим је обухваћено 2500 грађана. Резултати истраживања указују да постоји статистички значајна повезаност са одређеним променљивама: превентивне мере, новчана средства, подизање нивоа река, ниво спремности, ндвид. спремност, спремност домаћинства, спремност лок. заједнице, спремност државе итд. Оригиналноста истраживања произилази из чињенице неиспитаног утицаја успеха у средњој школи на спремност грађана. Резултати могу бити искоришћени приликом креирања стратегије унапређења нивоа спремности грађана за реаговање с обзиром на успех у средњој школи који су остварили грађани.

Кључне речи: природне катастрофе, поплава, грађани, успех у средњој школи, спремност за реаговање, Србија.

УВОД

У литератури, не постоји општеприхваћена дефиниција спремности за реаговање на природне катастрофе (Цветковић, 2015абв). Уосталом, једноставно се може стећи утисак да је одређивање садржаја и обима тог појма донекле и маргинализовано (Цветковић, Гачић, & Јаковљевић, 2015). Спремност као концепт у теорији катастрофа подразумева активности предузете пре природне катастрофе у циљу побољшања одговора и опоравка од насталих последица (Gillespie et al. 1993: 36; Цветковић, 2015). Тирнеј и сарадници (Tierney, Lindell, & Perry, 2002: 27)

* Криминалистичко-полицијска академија, Београд, e-mail: vladimir.cvetkovic@kpa.edu.rs.

под спремношћу подразумевају активности предузете у циљу јачања способности и могућности друштвених група за реаговање у ситуацијама изазваним катастрофама. При томе, они посебно наглашавају неконзистентност спремности са јасним фокусом на њена два циља: 1. да помогне људима да избегну претњу; 2. да развије капацитете и механизме са циљем ефективног одговора на настале катастрофе.

Прегледом литературе се може наићи на различите резултате истраживања повезаности образовања и спремности грађана за реаговање у природним катастрофама. Кон и сарадници (Kohn et al., 2012) истичу да постоје значајне варијације међу резултатима истраживања која се односе на утицај образовања на ниво спремности грађана за реаговање на катастрофе. У појединим истраживањима се указује да су појединци са високим нивоом специфичног знања вероватније спремнији за такве догађаје (Hurnen & McClure, 1997). Едвард (Edwards, 1993) у раду указује да ће се домаћинства са вишим нивоима образовања у већој мери прилагодити спровођењу неопходних мера спремности.

У раду, испитује се повезаност оствареног успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у природним катастрофама изазваним поплавом. Научни циљ истраживања представља научна експликација повезаности успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање. Операционализацијом теоријског појма спремности за реаговање, утврђене су три димензије (перцепција спремности; знање и залихе (вода, храна итд.) за катастрофу) и променљиве за сваку од њих. Перцепција о спремности за реаговање обухвата варијабле о спремности на различитим нивоима; баријерама за подизање нивоа спремности; варијабле о очекивању помоћи од различитих категорија људи и организација; оцене ефикасности реаговања интервентно-спасилачких служби. Знање је испитивано кроз варијабле које се односе на ниво знања; карта поплавног ризика; знање где се налазе и начини руковања, жеља за обуком, жеља за начинима едукације, начин доласка до информација о поплавама. И трећа димензија, залихе се односе на поседовање усмених/писмених планова, поседовање залиха хране и воде, радио-транзистор, батеријске лампе, крампа, лопате, мотике и ашова, прве помоћи, осигурања.

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Узорак испитаника

За потребе реализације истраживања, статистичком методом и методом искуствене генерализације стратификоване су општине у

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

Републици Србији са високим и ниским ризиком настанка поплава. На тај начин је добијен стратум, односно популација коју су чинили сви пунолетни становници локалних заједница у којима се догодила или постоји ризик да се догоди поплава. Из тако добијеног стратума, методом случајног узорка одабрано је њих 19 од укупно 154 у којима је индикована угроженост или потенцијална угроженост од поплава. Истраживањем су обухваћене следеће локалне заједнице: Обреновац, Шабац, Крушевац, Крагујевац, Сремска Митровица, Прибој, Баточина, Свилајнац, Лапово, Параћин, Смед. Паланка, Јаша Томић, Лозница, Бајина Башта, Смедерево, Нови Сад, Краљево, Рековац и Ужице (слика 1).

Слика 1 – Прегледна карта геопросторног размештаја анкетираних испитаника по локалним заједницама у Републици Србији

У даљем поступку узорковања, коришћен је вишеетапни случајни узорак. У првој етапи, одређени су делови у административним седиштима локалних заједница који су били угрожени стогодишњим водама или потенцијалним ризиком од високих вода. У другој етапи су одређене улице или делови улица, а у трећој етапи одређена су домаћинства у којима је спроведено анкетаирање. Број домаћинстава је усклађиван са бројношћу заједнице. Четврта етапа узорковања односила се на процедуру избора испитаника унутар претходно дефинисаног домаћинства. Селекција испитаника је спроведена процедуром случајног одабира пунолетних чланова домаћинства који су се затекли у време анкетаирања. У истраживању је укупно анкетаирано 2500 грађана крајем 2014. и почетком 2015. године (табела 2).

Табела 2 – Преглед обележја локалних заједница у којима је спроведено анкетање грађана

Општина	Укупна површина у км ²	Насеља	Број становника	Број домаћинства	Број анкетираних	Проценти (%)
Обреновац	410	29	72682	7752	178	7,71
Шабац	797	52	114548	19585	140	6,06
Крушевац	854	101	131368	19342	90	3,90
Крагујевац	835	5	179417	49969	91	3,94
Сремска Митровица	762	26	78776	14213	174	7,53
Прибој	553	33	26386	6199	122	5,28
Баточина	136	11	11525	1678	80	3,46
Свилајнац	336	22	22940	3141	115	4,98
Лапово	55	2	7650	2300	39	1,69
Параћин	542	35	53327	8565	147	6,36
Смед. Паланка	421	18	49185	8700	205	8,87
Сечањ – Јаша Томић	82	1	2373	1111	97	4,20
Лозница	612	54	78136	6666	149	6,45
Бајина Башта	673	36	7432	3014	50	2,16
Смедерево	484	28	107048	20948	145	6,28
Нови Сад	699	16	346163	72513	150	6,49
Краљево	1530	92	123724	19360	141	6,10
Рековац	336	32	10525	710	50	2,16
Ужице	667	41	76886	17836	147	6,36
Укупно	10784	634	1500091	283602	2500	100

У узорку има више жена (50,2%), него мушкараца (49,8%). Када се сагледа образовна структура грађана који су обухваћени узорком, примећује се да је највише грађана 41,3% са завршеном средњом/четворогодишњом школом. Најмање је грађана са завршеним мастер 2,9% и докторским студијама 0,4%. У узорку, ожењених/удатих је 54,6%, удоваца/ица је 3%, испитаника који нису у вези је 18,8%, верених је

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

2,7% и у вези је 16,9%. У Табели 3 је дат детаљнији преглед структуре узорка анкетираних грађана. Применом наведених техника узорковања, обезбеђена је солидна репрезентативност узорка, а величином узорка поузданост у закључивању на основном скупу – популацији.

Табела 3 – Преглед структуре узорка анкетираних грађана

Променљиве	Категорије	Фреквенција	Проценти (%)
Пол	Мушки	1244	49,8
	Женски	1256	50,2
Године старости	Од 18 до 28 година	711	28,4
	Од 28 до 38 година	554	22,2
	Од 38 до 48 година	521	20,8
	Од 48 до 58 година	492	19,7
	Од 58 до 68 година	169	6,8
	Преко 68 година	53	2,2
Образовање	Основно	180	7,2
	Средње/трогодишње	520	20,8
	Средње/четворогодишње	1032	41,3
	Више	245	9,8
	Високо	439	17,6
	Мастер	73	2,9
	Докторат	11	0,4
Брачни статус	Самац/самица	470	18,8
	У вези	423	16,9
	Верен/верена	67	2,7
	Ожењен/удата	1366	54,6
	Разведен/разведена	99	4,0
	Удовац/удовица	75	3,0
Удаљеност домаћинства од реке	До 2 км	1479	59,2
	Од 2 до 5 км	744	29,8
	Од 5 до 10 км	231	9,2
	Преко 10 км	46	1,8
Број чланова домаћинства	До 2 члана	63	2,5
	Од 2 до 4 члана	1223	48,9
	Од 4 до 6 члана	639	25,6
	Преко 6 члана	575	23,0
Статус запослености	Да	1519	60,8
	Не	883	35,3

Величина стана/куће	Од 35м ²	128	3,9
	Од 35 до 60м ²	237	7,2
	Од 60 до 80м ²	279	8,5
	Од 80 до 100м ²	126	3,9
	Преко 100м ²	45	1,4
Висина прихода	До 25.000 динара	727	29,1
	До 50.000 динара	935	37,4
	До 75.000 динара	475	19,0
	Преко 90.000 динара	191	7,6

Инструмент и анализа података

Приликом развијања валидног и поузданог инструмента, предузето је више корака. У првом, идентификована су сва истраживања у којима су биле коришћене скале за мерење спремности грађана за реаговање на катастрофе. У другом кораку утврђене су све димензије спремности грађана за реаговање на поплаву. Трећи корак је подразумевао већ поменути операционализацију спремности за реаговање и опредељивање за три основне димензије (перцепције о спремности за реаговање, знање и залихе). У четвртом кораку су утврђиване варијабле за сваку димензију (перцепције о спремности за реаговање – 46 варијабли; знање – 50 и залихе – 18), а онда је за сваку варијаблу преузето, адаптирано или посебно конструисано питање у инструменту. У петом и последњем кораку спроведено је прелиминарно (пилот) истраживање у Баточини, на узорку од 50 испитаника са циљем провере конструисаног инструмента (његова унутрашња сагласност скале, тј. степен сродности ставки од којих се састоји, као и да ли су упутства, питања и вредности на скалама јасни).

Статистичка анализа прикупљених података рађена је у IBM-овом софтверском пакету SPSS. Хи квадрат тест независности (χ^2) коришћен је за испитивање везе између пола и категоријских варијабли о перцепцији, знању и поседовању залиха и планова за природну катастрофу изазвану поплавом. За оцену величине утицаја коришћен је коефицијент фи (ϕ соеefficient) који представља коефицијент корелације у опсегу од 0 до 1, при чему већи број показује јачу везу између две променљиве. Коришћени су Коенови критеријуми: од 0,10 за мали, 0,30 за средњи и 0,50 за велики утицај (Cohen, 1988). За табеле веће од 2 са 2, за оцену величине утицаја коришћен је Крамеров показатељ V (Cramers V) који узима у обзир број степени слободе. Сходно томе, да је за P-1 или K-1 једнако 1, коришћени су следећи критеријуми величине утицаја: мали=0,01, средњи=0,30 и велики=0,50. За испитивање повезаности успеха у средњој школи и непрекидних зависних варијабли о перцепцији, знању и поседовању

залиха и планова за природне катастрофе изазване поплавом, коришћена је једнофакторска анализа варијансе. Пре приступања спровођења теста, биле су испитане опште и посебне претпоставке за његово спровођење. Изложени методолошки оквир део је обимнијег истраживања спроведеног о спремности грађана за реаговање на природну катастрофу (Цветковић, 2015).

Резултати истраживања и дискусија

Резултати Хи-квадрат теста независности (χ^2) показали су да постоји статистички значајна веза између успеха у средњој школи и следећих променљивих: превентивне мере ($p = 0,038 < 0,05$, $v = 0,067$ – мали утицај); новчана средства ($p = 0,008 < 0,05$, $v = 0,084$ – мали утицај); подизање нивоа река ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,117$ – мали утицај); ниво спремности ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,088$ – мали утицај). Са друге стране, није утврђена статистички значајна повезаност са променљивом: ангажовани на терену ($p = 0,225 < 0,05$, $v = 0,055$ – мали утицај); ангажовани у прих. центру ($p = 0,070 < 0,05$, $v = 0,067$ – мали утицај); обилазак поплавлених места ($p = 0,094 < 0,05$, $v = 0,065$ – мали утицај); дуготрајне кише ($p = 0,089 < 0,05$, $v = 0,066$ – мали утицај); извештаји медија ($p = 0,067 < 0,05$, $v = 0,068$ – мали утицај) (табела 1).

Према добијеним резултатима, у највећем проценту:

- грађани који су средњу школу завршили као довољни ђаци: на размишљање о спремности за реаговање подстиче их подизање нивоа воде (66,3%), још увек нису спремни, али почеће са припремама наредног месеца (30%), вршили су припреме најмање шест месеци (20%);
- грађани који су средњу школу завршили као врло добри ђаци недавно су почели са припремама (1,5%);
- грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци предузели су превентивне мере (18,2), уплатили би новчана средства за помоћ жртвама угроженим поплавама (34,2%), не раде ништа како би се припремили за реаговање (61,7%);
- грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци са Вуковом дипломом још увек нису спремни, али намеравају да то ураде у наредних шест месеци (22,5%).

Са друге стране, у најмањем проценту:

- грађани који су средњу школу завршили као довољни ђаци предузели су превентивне мере (7,2%), уплатили би новчана средства за помоћ жртвама угроженим поплавама (16,7%), недавно су почели са припремама (0,5%), не раде ништа како би се припремили за реаговање (30%);

– грађани који су средњу школи завршили као добри ђаци – на размишљање о спремности за реаговање подстиче их подизање нивоа воде (33,5%), још увек нису спремни, али намеравају да то ураде у наредних шест месеци (11%), још увек нису спремни, али почеће са припремама наредног месеца (3,8%);

– грађани који су средњу школу завршили као врло добри ђаци вршили су припреме најмање шест месеци (2,6%).

Табела 1. Приказ резултата Хи-квадрат теста независности (χ^2 успеха у средњој школи и категоријских променљивих о перцепцији спремности за реаговање

	value	df	Asymp. Sig. (2 - sided)	Cramers V
Превентивне мере	19,191	10	,038*	,067
Новчана средства	15,775	5	,008*	,084
Ангажовани на терену	6,948	5	,225	,055
Ангажовани у прих. центру	10,175	5	,070	,067
Обилазак поплавлених места	9,406	5	,094	,065
Дуготрајне кише	9,566	5	,089	,066
Подизање нивоа река	30,507	5	,000*	,117
Извештаји медија	10,317	5	,067	,068
Ниво спремности	84,734	25	,000*	,088

* статистички значајна повезаност – $p \leq 0,05$

Једнофакторском анализом варијансе (*One-way ANOVA*) истражен је утицај успеха у средњој школи на зависне непрекидне променљиве о перцепцији спремности. Субјекти су по успеху у средњој школи подељени у 4 групе (довољан, добар, врло добар, одличан). Помоћу теста хомогености варијанси (*homogeneity of variance test*) испитана је једнакост варијанси у резултатима за сваку од 4 групе. Имајући у виду резултате Ливиновог теста (Levene Statistic), претпоставка о хомогености варијансе није прекршена код следећих променљивих: спремност домаћинства, спремност лок. заједнице, сопствене способности, значај пред. мера, ИСС, нисам угрожен, немам времена за то, неће утицати на безб., немам подршку, не могу спречити, комшије, обавештеност, ефикасност ВСЈ, ефикасност СХМП, ефикасност војске. За променљиве код којих је прекршена претпоставка, дат је приказ табеле „Robust Tests of Equality of Means“ и резултати два теста, Велшовог (Welsh) и Брауновог (Brown –

Forsythe) отпорних на кршење претпоставке о једнакости варијанске. За потребе истраживања, коришћени су резултати Велшовог (Welsh) теста.

Према резултатима, постоји статистички значајна разлика између средњих вредности наведених група код следећих зависних непрекидних променљивих: индивид. спремност ($F = 7,17$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0130$ – мали утицај); спремност домаћинства ($F = 8,58$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0144$ – мали утицај); спремност лок. зајед. ($F = 2,42$, $p = 0,046$, ета квадрат = $0,0041$ – мали утицај); спремност државе ($F = 2,53$, $p = 0,048$, ета квадрат = $0,0029$ – мали утицај); сопствене способности ($F = 5,09$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0086$ – мали утицај); значај пред. мера ($F = 8,57$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0144$ – мали утицај); ИСС ($F = 2,50$, $p = 0,040$, ета квадрат = $0,0043$ – мали утицај); нисам угрожен ($F = 5,78$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0098$ – мали утицај); то је веома скупо ($F = 5,12$, $p = 0,001$, ета квадрат = $0,0064$ – мали утицај); неће утицати на безб. ($F = 3,65$, $p = 0,006$, ета квадрат = $0,0063$ – мали утицај); нисам способан ($F = 4,60$, $p = 0,002$, ета квадрат = $0,0074$ – мали утицај); не могу спречити ($F = 3,06$, $p = 0,016$, ета квадрат = $0,0053$ – мали утицај); укућани ($F = 3,10$, $p = 0,020$, ета квадрат = $0,0033$ – мали утицај); верска заједница ($F = 3,08$, $p = 0,021$, ета квадрат = $0,0056$ – мали утицај); самоорг. појединци ($F = 2,97$, $p = 0,024$, ета квадрат = $0,0043$ – мали утицај); обавештеност ($F = 9,27$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0156$ – мали утицај); помоћ не би значила ($F = 5,13$, $p = 0,001$, ета квадрат = $0,0095$ – мали утицај); други су помогли ($F = 7,58$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0136$ – мали утицај); посао државних органа ($F = 7,34$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0107$ – мали утицај); грађани из поп. подруч. ($F = 6,45$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0099$ – мали утицај); превише кошта ($F = 6,42$, $p = 0,000$, ета квадрат = $0,0118$ – мали утицај); ефикасност полиције ($F = 2,94$, $p = 0,027$, ета квадрат = $0,0049$ – мали утицај) (табела 2).

Накнадна поређења помоћу Тукејовог ХСД (Tukey HSD) казују да се забележена средња вредност:

– оцене индивидуалне спремности грађана за реаговање на поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са добрим успехом ($M = 3,02$, $SD = 1,040$) и оних који су завршили са одличним ($M = 2,42$, $SD = 1,068$). Грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом забележили су виши ниво оцене индивидуалне спремности у односу на грађане одличним успехом;

– оцене спремности домаћинства на поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са одличним успехом ($M = 3,41$, $SD = 1,045$) и оних који су завршили са добрим успехом ($M = 3,02$, $SD = 1,196$). Грађани који су средњу школу завршили са одличним успехом забележили су виши ниво оцене спремности домаћинства у односу на грађане добрим успехом;

– истицања „не сматрам да сам лично или моје домаћинство

угрожени“ као разлога за непредузимање превентивних мера статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са одличним успехом ($M = 2,55, SD = 1,332$) и оних који су завршили са добрим успехом ($M = 2,68, SD = 1,313$). Грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане са одличним успехом;

– истицања „мислим да је превише скупо“ као разлога за непредузимање превентивних мера статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са одличним успехом ($M = 2,55, SD = 1,332$) и оних који су завршили са добрим успехом ($M = 2,68, SD = 1,313$). Грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане одличним успехом;

– истицања „мислим да то неће утицати на личну или безбедност мог домаћинства“ као разлога за непредузимање превентивних мера статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са добрим успехом ($M = 2,83, SD = 1,299$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 2,41, SD = 1,152$). Грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане одличним успехом;

– истицања „мислим да нисам способан за тако нешто“ као разлога за непредузимање превентивних мера статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са врло добрим успехом ($M = 2,70, SD = 1,352$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 2,43, SD = 1,221$). Грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане одличним успехом;

– очекивање помоћи од верских заједница у првих 72 сата од настанка поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са довољним успехом ($M = 3,42, SD = 1,240$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 2,38, SD = 1,117$). Грађани који су средњу школу завршили са довољним успехом у већој мери очекују помоћ у односу на грађане одличним успехом;

– истицања „моја помоћ не би значила“ као разлога неангажовање у пружању помоћи угроженим људима од поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са добрим успехом ($M = 2,76, SD = 1,252$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 2,43, SD = 1,212$). Грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане одличним успехом;

– истицања „други су довољно помогли“ као разлога неангажовање у пружању помоћи угроженим људима од поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

школу са добрим успехом ($M = 2,92, SD = 1,210$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 2,53, SD = 1,186$). Грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане одличним успехом;

– истицања „тоје посао државних органа“ као разлога неангажовање у пружању помоћи угроженим људима од поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са добрим успехом ($M = 3,04, SD = 1,174$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 3,33, SD = 0,956$). Грађани који су средњу школу завршили са одличним успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане са добрим успехом;

– истицања „очекивао сам да првенствено буду ангажовани грађани из угроженог подручја“ као разлога неангажовање у пружању помоћи угроженим људима од поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са добрим успехом ($M = 3,42, SD = 1,443$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 2,60, SD = 1,250$). Грађани који су средњу школу завршили са одличним успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане са добрим успехом;

– истицања „превише кошта“ као разлога неангажовање у пружању помоћи угроженим људима од поплаве статистички значајно ($p < 0,05$) и међусобно разликује код грађана који су завршили средњу школу са врло добрим успехом ($M = 2,35, SD = 1,267$) и оних који су завршили са одличним успехом ($M = 3,14, SD = 1,215$). Грађани који су средњу школу завршили са одличним успехом у већој мери истичу наведени разлог у односу на грађане са врло добрим успехом.

Табела 2. Резултати једнофакторске анализе варијансе (one-way ANOVA) различитих група успеха у средњој школи и непрекидних зависних променљивих о перцепцији спремности за реаговање

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Спремност домаћинства	Раз. група	32,267	4	8,067	8,586	,000
	У оквиру групе	2203,130	2345	,940		
	Укупно	2235,397	2349			

Спремност лок. зајед.	Раз. група	11,966	4	2,991	2,421	,046
	У оквиру групе	2879,964	2331	1,236		
	Укупно	2891,930	2335			
Сопствене способности	Раз. група	21,500	4	5,375	5,091	,000
	У оквиру групе	2451,403	2322	1,056		
	Укупно	2472,903	2326			
Значај пред. мера	Раз. група	44,018	4	11,004	8,571	,000
	У оквиру групе	2992,844	2331	1,284		
	Укупно	3036,861	2335			
ИСС	Раз. група	17,423	4	4,356	2,506	,040
	У оквиру групе	4000,523	2302	1,738		
	Укупно	4017,946	2306			
Нисам угрожен	Раз. група	48,646	4	12,162	5,783	,000
	У оквиру групе	4872,361	2317	2,103		
	Укупно	4921,008	2321			
Немам времена за то	Раз. група	13,527	4	3,382	1,885	,110
	У оквиру групе	4117,122	2295	1,794		
	Укупно	4130,648	2299			
Неће утицати на безб.	Раз. група	24,987	4	6,247	3,652	,006
	У оквиру групе	3917,071	2290	1,711		
	Укупно	3942,058	2294			
Немам подршку	Раз. група	3,366	4	,842	,483	,748
	У оквиру групе	3996,437	2296	1,741		
	Укупно	3999,803	2300			

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

Не могу спречити	Раз. група	22,559	4	5,640	3,066	,016
	У оквиру групе	4195,034	2281	1,839		
	Укупно	4217,593	2285			
Комшије	Раз. група	5,110	4	1,277	,825	,509
	У оквиру групе	3566,250	2304	1,548		
	Укупно	3571,360	2308			
Обавештеност	Раз. група	56,971	4	14,243	9,276	,000
	У оквиру групе	3590,023	2338	1,536		
	Укупно	3646,994	2342			
Ефикасност ВСЈ	Раз. група	8,541	4	2,135	1,290	,272
	У оквиру групе	3791,060	2290	1,655		
	Укупно	3799,601	2294			
Ефикасност СХМП	Раз. група	1,060	4	,265	,179	,949
	У оквиру групе	3394,342	2289	1,483		
	Укупно	3395,402	2293			
Ефикасност војске	Раз. група	2,514	4	,629	,354	,842
	У оквиру групе	4046,049	2276	1,778		
	Укупно	4048,563	2280			

* постоји статистички значајна разлика између средњих вредности зависних променљивих у 4 групе – Sig. $\leq 0,05$

Robust Testss of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Индивид. спремност	Welch	7,172	4	77,321	,000*
	Brown - Forsythe	7,245	4	119,012	,000*
Спремност државе	Welch	2,532	4	71,421	,048*
	Brown - Forsythe	1,738	4	86,703	,149

То је веома скупо	Welch	5,129	4	78,366	,001*
	Brown - Forsythe	4,607	4	222,215	,001*
Нисам способан	Welch	4,607	4	77,421	,002*
	Brown - Forsythe	4,218	4	119,817	,003*
Укућани	Welch	3,103	4	78,381	,020*
	Brown - Forsythe	2,364	4	143,895	,056
Верска заједница	Welch	3,084	4	77,364	,021*
	Brown - Forsythe	3,143	4	153,055	,016*
Самоорг. појединци	Welch	2,970	4	78,132	,024*
	Brown - Forsythe	2,927	4	306,015	,021*
Помоћ не би значила	Welch	5,134	4	77,424	,001*
	Brown - Forsythe	5,295	4	112,100	,001*
Други су помогли	Welch	7,582	4	77,671	,000*
	Brown - Forsythe	8,150	4	121,547	,000*
Посао државних органа	Welch	7,342	4	77,715	,000*
	Brown - Forsythe	6,511	4	118,277	,000*
Грађани из поп. подруч.	Welch	6,455	4	77,644	,000*
	Brown - Forsythe	5,578	4	84,674	,000*
Превише кошта	Welch	6,422	4	77,358	,000*
	Brown - Forsythe	6,092	4	76,900	,000*
Ефикасност полиције	Welch	2,948	4	64,703	,027*
	Brown - Forsythe	2,659	4	98,439	,037*
a. Asymptotically F distributed.					

* постоји статистички значајна разлика између средњих вредности зависних променљивих у 3 групе – Sig. $\leq 0,05$

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

Резултати Хи-квадрат теста независности (χ^2) показали су да постоји статистички значајна веза између успеха у средњој школи и следећих променљивих: знање о поплави ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,098$ – мали утицај); познавање безб. процедура ($p = 0,011 < 0,05$, $v = 0,073$ – мали утицај); евакуација ($p = 0,001 < 0,05$, $v = 0,075$ – мали утицај); едукација у породици ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,081$ – мали утицај); едукација на послу ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,123$ – мали утицај); пристанак на евакуацију ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,110$ – мали утицај); помоћ –старији, инвалиди ($p = 0,003 < 0,05$, $v = 0,077$ – мали утицај); карта поплавног ризика ($p = 0,002 < 0,05$, $v = 0,078$ – мали утицај); потенцијалне заразе ($p = 0,005 < 0,05$, $v = 0,075$ – мали утицај); вентил за воду ($p = 0,010 < 0,05$, $v = 0,071$ – мали утицај); вентил за гас ($p = 0,001 < 0,05$, $v = 0,086$ – мали утицај); прекидач за електричну енергију ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,085$ – мали утицај); руковање вентилом за воду ($p = 0,020 < 0,05$, $v = 0,068$ – мали утицај); руковање вентилом за гас ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,102$ – мали утицај); руковање прек. ел. енергије ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,096$ – мали утицај); информације од комшија ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,115$ – мали утицај); информације у школи ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,106$ – мали утицај); информације на факултету ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,172$ – мали утицај); информације кроз неф. систем ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,114$ – мали утицај); информације у верској заједници ($p = 0,001 < 0,05$, $v = 0,095$ – мали утицај); информације на телевизији ($p = 0,001 < 0,05$, $v = 0,098$ – мали утицај); информације на радију ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,125$ – мали утицај); информације из штампе ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,156$ – мали утицај); информације преко интернета ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,213$ – мали утицај); прошли обуку ($p = 0,004 < 0,05$, $v = 0,087$ – мали утицај); жеља за обуком ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,093$ – мали утицај); едукац. преко телевизије ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,154$ – мали утицај); едукац. преко радија ($p = 0,003 < 0,05$, $v = 0,090$ – мали утицај); едукац. преко интернета ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,177$ – мали утицај); едукац. преко предавања ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,157$ – мали утицај); неформални систем ($p = 0,001 < 0,05$, $v = 0,098$ – мали утицај).

Са друге стране, није утврђена статистички значајна повезаност са променљивом: едукација у школи ($p = 0,107 < 0,05$, $v = 0,054$ – мали утицај); старији, хендикепирани ($p = 0,180 < 0,05$, $v = 0,056$ – мали утицај); комшије – самостално ($p = 0,134 < 0,05$, $v = 0,058$ – мали утицај); званично упозорење ($p = 0,197 < 0,05$, $v = 0,056$ – мали утицај); информације од укућана ($p = 0,964 < 0,05$, $v = 0,021$ – мали утицај); информације од другара/ другарица ($p = 0,136 < 0,05$, $v = 0,061$ – мали утицај); информације од фамилије ($p = 0,100 < 0,05$, $v = 0,064$ – мали утицај); информације на послу ($p = 0,441 < 0,05$, $v = 0,046$ – мали утицај); едукац. преко видео-игрица ($p = 0,622 < 0,05$, $v = 0,040$ – мали утицај) (табела 3).

Према добијеним резултатима, у највећем проценту:

– грађани који су средњу школу завршили као довољни ђаци истичу да им је неко у породици причао о поплавама (66,7%), на послу причао (58,3%), упознати су са картом поплавног ризика локалне заједнице (50%), упознати су са вирусима и заразама које прате перион након поплаве (58,3%), знају где се налази прекидач електричне енергије (90%), стекли су информације преко комшија (51%), желели би да буду едуковани преко телевизије (75%);

– грађани који су средњу школу завршили као добри ђаци евакуисали би се код комшија (14,5%), знају где се налази вентил за гас (62,6%), знају да рукују вентилом за воду (80%), вентилом за гас (63,7%), знају да рукују прекидачем електричне енергије (80,7%), прошли су обуку за поступање у ванредним ситуацијама (8,3%);

– грађани који су средњу школу завршили као врло добри ђаци познају безбедносне процедуре реаговања (36,4%), евакуисали би се у прихватним центрима (16,3%);

– грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци знају шта је поплава (84,7%), евакуисали би се на вишим спратовима куће (39,7%), евакуисали би се у случају поплава (93%), стекли су информације на факултету (11,5%), кроз неформални систем образовања (12,7%), преко телевизије (61,9%), радија (20,4%), штампе (38,1%), интернета (39,9%);

– грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци са Вуковом дипломом знају какву помоћ изискују старији, инвалиди и одојчад (70,7%), знају где се налази вентил за воду (84,6%), стекли су информације у школи (18,3%), желели би да прођу одређену обуку за поступање (61,7%), желели би да буду едуковани преко интернета (46,7%), предавања (42%), неформалног система образовања (25,6%).

Са друге стране, у најмањем проценту:

– грађани који су средњу школу завршили као довољни ђаци знају шта је поплава (41,7%), евакуисали би се на вишим спратовима куће (28,9%), у прихватним центрима (1,8%), знају где се налази вентил за воду (75%), знају да рукују вентилом за воду (68%), стекли су информације у школи (0,5%), стекли су информације на факултету (1,5%), преко телевизије (33,3%), радија (8,3%), штампе (0,5%), интернета (12,3%), желели би да прођу одређену обуку за поступање (16,7%), желели би да буду едуковани преко радија (1,5%), желели би да буду едуковани преко интернета (8,3%), предавања (18,7%), неформалног система образовања (9,1%);

– грађани који су средњу школу завршили као добри ђаци прошли су обуку за поступање у ванредним ситуацијама (2%);

– грађани који су средњу школу завршили као врло добри ђаци познају безбедносне процедуре реаговања (17,8%), знају какву помоћ

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

изискују старији, инвалиди и одојчад (50,8%), упознати су са вирусима и заразама које прате перион након поплаве (39,1%), знају где се налази прекидач електричне енергије (76,4%), кроз неформални систем образовања (7%);

– грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци евакуисали би се код комшија (6,2%), на послу причао (25,7%), знају да рукују прекидачем електричне енергије (35%), стекли су информације преко комшија (13,4%);

– грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци са Вуковом дипломом истичу да им је неко у породици причао о поплавама (31,7%), знају да рукују вентилом за гас (41,1%), желели би да буду едуковани преко телевизије (39%).

Табела 3. Приказ резултата Хи-квадрат теста независности (χ^2) успеха у школи и знања као елемента спремности за реаговање

	value	df	Asymp. Sig. (2 - sided)	Cramer's v
Знање о поплави	43,751	10	,000*	,098
Познавање безб. процедура	22,912	10	,011*	,073
Евакуација	47,456	20	,001*	,075
Едукација у школи	13,136	8	,107	,054
Едукација у породици	29,321	8	,000*	,081
Едукација на послу	66,274	10	,000*	,123
Старији, хендикепирани	13,846	10	,180	,056
Пристанак на евакуацију	27,390	5	,000*	,110
Помоћ – старији, инвалиди	26,897	10	,003*	,077
Комшије – самостално	14,953	10	,134	,058
Карта поплавног ризика	27,628	10	,002*	,078
Званично упозорење	13,511	10	,197	,056
Потенцијалне заразе	25,191	10	,005*	,075
Вентил за воду	23,144	10	,010*	,071
Вентил за гас	27,282	8	,001*	,086
Прекидач за електричну енергију	31,607	10	,000*	,085
Руковање вентилом за воду	21,161	10	,020*	,068
Руковање вентилом за гас	38,599	8	,000*	,102
Руковање прек. ел. енергије	40,813	10	,000*	,096
Информације од укућана	,978	5	,964	,021
Информације о комшија	29,454	5	,000*	,115
Информације од другара/ца	8,381	5	,136	,061

Информације од фамилије	9,233	5	,100	,064
Информације у школи	24,800	5	,000*	,106
Информације на факултету	65,988	5	,000*	,172
Информације кроз неф. систем	28,241	5	,000*	,114
Информације на послу	4,796	5	,441	,046
Информације у верској заједници	20,064	5	,001*	,095
Информације на телевизији	21,743	5	,001*	,098
Информације на радију	34,676	5	,000*	,125
Информације из штампе	54,169	5	,000*	,156
Информације преко интернета	101,596	5	,000*	,213
Прошли обуку	17,186	5	,004*	,087
Жеља за обуком	38,166	10	,000*	,093
Едукац. преко телевизије	52,682	5	,000*	,154
Едукац. преко радија	17,737	5	,003*	,090
Едукац. преко видео - игрица	3,508	5	,622	,040
Едукац. преко интернета	68,835	5	,000*	,177
Едукац. преко предавања	54,677	5	,000*	,157
Неформални систем	21,355	5	,001*	,098

* статистички значајна повезаност – $p \leq 0,05$

Резултати Хи-квадрат теста независности (χ^2) показали су да постоји статистички значајна веза између успеха у средњој школи и следећих променљивих: залихе у дому ($p = 0,002 < 0,05$, $v = 0,079$ – мали утицај); залихе хране ($p = 0,001 < 0,05$, $v = 0,137$ – мали утицај); залихе воде ($p = 0,015 < 0,05$, $v = 0,118$ – мали утицај); лопата ($p = 0,076 < 0,05$, $v = 0,083$ – мали утицај); крамп ($p = 0,002 < 0,05$, $v = 0,119$ – мали утицај); апарат за гашење почетних пожара ($p = 0,002 < 0,05$, $v = 0,122$ – мали утицај); обнављање залиха ($p = 0,018 < 0,05$, $v = 0,087$ – мали утицај); залихе у аутомобилу ($p = 0,013 < 0,05$, $v = 0,068$ – мали утицај); комплет прве помоћи у дому ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,083$ – мали утицај); комплет прве помоћи у возилу ($p = 0,001 < 0,05$, $v = 0,087$ – мали утицај); комплет прве помоћи – лако доступно ($p = 0,004 < 0,05$, $v = 0,077$ – мали утицај); план за реаговање ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,087$ – мали утицај); осигурање ($p = 0,000 < 0,05$, $v = 0,096$ – мали утицај). Са друге стране, није утврђена статистички значајна повезаност са променљивом: радио-транзистор ($p = 0,032 < 0,05$, $v = 0,094$ – мали утицај); батеријска лампа ($p = 0,898 < 0,05$, $v = 0,030$ - мали утицај); мотика и ашов ($p = 0,671 < 0,05$, $v = 0,044$ – мали утицај); дискусија о плану ($p = 0,367 < 0,05$, $v = 0,050$ – мали утицај); копије докумената ($p = 0,069 < 0,05$, $v = 0,059$ – мали утицај) (табела 4).

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

Према добијеним резултатима, у највећем проценту:

- грађани који су средњу школу завршили као довољни ђаци никада не обнављају своје залихе (66,7%);
- грађани који су средњу школу завршили као добри ђаци поседују залихе воде за један дан (29,7%), крамп (35,2%);
- грађани који су средњу школу завршили као врло добри ђаци поседују залихе хране за један дан (25%), поседују писани план за реаговање (1,5%), неписани план за реаговање (13,2%);
- грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци поседују залихе у дому (28%), залихе хране за два дана (21%), залихе воде за два дана (31,4%), залихе воде за четири дана (48,5%), осигурани су кућу/стан од последица поплаве (12,7%);
- грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци са Вуковом дипломом поседују залихе хране за четири дана (98%), радио транзистор (25%), апарат за гашење почетних пожара (28,6%), једном месечно обнављају залихе (38%), једном годишње обнављају залихе (25,1%), поседују залихе у аутомобилу (9,7%), поседују комплет прве помоћи у дому (63,9%), држе комплет прве помоћи на лако доступном месту (70,6%).

Са друге стране, у најмањем проценту:

- грађани који су средњу школу завршили као довољни ђаци поседују залихе у дому (8,3%), поседују залихе хране за четири дана (0,5%), залихе воде за два дана (1,5%), радио транзистор (1,5%), поседују залихе у аутомобилу (0,5%), поседују комплет прве помоћи у дому (41,7%), држе комплет прве помоћи на лако доступном месту (55,6%), поседују писани план за реаговање (0,7%);
- грађани који су средњу школу завршили као добри ђаци поседују залихе хране за један дан (16,9%), залихе хране за два дана (13,5%), залихе воде за четири дана (38,1%), једном месечно обнављају залихе (28,8%), осигурани су кућу/стан од последица поплаве (12,7%);
- грађани који су средњу школу завршили као врло добри ђаци поседују апарат за гашење почетних пожара (10,7%), једном годишње обнављају залихе (18,6%);
- грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци поседују залихе воде за један дан (20,1%), никада не обнављају своје залихе (36,8%);
- грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци са Вуковом дипломом поседују крамп (16,7%), неписани план за реаговање (10,8%).

Табела 4. Приказ резултата Хи-квадрат теста независности (χ^2) између успеха у средњој школи, поседовања залиха и планова за реаговање

	value	df	Asymp. Sig. (2 - sided)	Cramers, v
Залихе у дому	28,231	10	,002*	,079
Залихе хране	26,773	8	,001*	,137
Залихе воде	18,985	8	,015*	,118
Радио-транзистор	10,562	4	,032*	,094
Батеријска лампа	1,074	4	,898	,030
Лопата	8,456	4	,076	,083
Крамп	17,147	4	,002*	,119
Мотика и ашов	2,356	4	,671	,044
Апарат за гашење почетних пожара	16,760	4	,002*	,122
Обнављање залиха	18,535	8	,018*	,087
Залихе у аутомобилу	29,710	15	,013*	,068
Комплет прве помоћи у дому	29,702	8	,000*	,083
Комплет прве помоћи у возилу	26,755	8	,001*	,087
Комплет прве помоћи – лако доступно	22,863	8	,004*	,077
План за реаговање	50,781	15	,000*	,087
Дискусија о плану	10,880	10	,367	,050
Копије докуменат	14,539	8	,069	,059
Осигурање	41,214	10	,000*	,096

* статистички значајна повезаност – $p \leq 0,05$

ЗАКЉУЧАК СА ПРЕПОРУКАМА

Резултати истраживања указују да у највећем проценту/мери:

– грађани који су средњу школу завршили као довољни ђаци: на размишљање о спремности за реаговање подстиче их подизање нивоа воде, још увек нису спремни, али почеће са припремама наредног месеца, вршили су припреме најмање шест месеци, очекују помоћ од верских заједница у првих 72 сата, истичу да им је неко у породици причао о поплавама, или на послу причао, упознати су са картом поплавног ризика локалне заједнице, упознати су са вирусима и заразама које прате период након поплаве, знају где се налази прекидач електричне енергије, стекли су информације преко комшија, желели би да буду едуковани преко телевизије, познају системе упозорења у локалној заједници, познају надлежности полиције, ватрогасно-спасилачких јединица за реаговање, познају путеве евакуације, никада не обнављају своје залихе;

Повезаност успеха у средњој школи и спремности грађана за реаговање у...

– грађани који су средњу школу завршили са добрим успехом оцењују ниво индивидуалне спремности, истичу „не сматрам да сам лично или моје домаћинство угрожени“, „мислим да је превише скупо“, „мислим да то неће утицати на личну или безбедност мог домаћинства“, „мислим да нисам способан за тако нешто“, као разлог за непредузимање превентивних мера, истичу „моја помоћ не би значила“, „други су довољно помогли“, „то је посао државних органа“, „очекивао сам да првенствено буду ангажовани грађани из угроженог подручја“ као разлог за неангажовање у пружању помоћи људима угроженим од поплаве, евакуисали би се код комшија, знају где се налази вентил за гас, знају да рукују вентилом за воду, вентилом за гас, знају да рукују прекидачем електричне енергије, прошли су обуку за поступање у ванредним ситуацијама, поседују залихе воде за један дан, крамп;

– грађани који су средњу школу завршили као врло добри ђаци недавно су почели са припремама, познају безбедносне процедуре реаговања, евакуисали би се у прихватним центрима, поседују залихе хране за један дан, поседују писани план за реаговање, неписани план за реаговање;

– грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци предузели су превентивне мере, уплатили би новчана средства за помоћ жртвама угроженим поплавама, не раде ништа како би се припремили за реаговање, забележили су највиши ниво оцене спремности домаћинства, знају шта је поплава, евакуисали би се на вишим спратовима куће, евакуисали би се у случају поплава, стекли су информације на факултету, кроз неформални систем образовања, преко телевизије, радија, штампе, интернета, желели би да буду едуковани преко радија, поседују залихе у дому, залихе хране за два дана, залихе воде за два дана, залихе воде за четири дана, осигурали су кућу/стан од последица поплаве;

– грађани који су средњу школу завршили као одлични ђаци са Вуковом дипломом још увек нису спремни, али намеравају да то ураде у наредних шест месеци, знају какву помоћ изискују старији, инвалиди и одојчад, знају где се налази вентил за воду, стекли су информације у школи, желели би да прођу одређену обуку за поступање, желели би да буду едуковани преко интернета, предавања, неформалног система образовања, оцењују могућности плављења локалне заједнице у наредних годину и пет година дана.

ПРЕПОРУКЕ

Треба утицати на:

– грађане који су средњу школу завршили као довољни ђаци да предузимају превентивне мере са циљем смањивања последица поплава; да уплаћују новчана средства као помоћ угроженим грађанима; да предузму одређене мере како би ниво спремности достигла виши ниво. Едуковати их о поплавама и упознати са значајем евакуације и њеним спровођењем на вишим спратовима куће и прихватним центрима. Едуковати их о томе да је потребно знати где се налази и како се рукује вентилом за воду. Утицати на њих да поседују залихе у дому, залихе хране за четири дана, залихе воде за два дана, радио-транзистор, залихе у аутомобилу, комплет прве помоћи у дому;

– грађане који су средњу школи завршили као добри ђаци подстицати на размишљање о мерама спремности приказивањем фотографија или видео-снимака подизања нивоа воде. Утицати на њих да већ наредног месеца предузму одређене превентивне мере и да прођу одређене обуке за поступање у таквим ситуацијама. Упознати их са потенцијалним могућностима плављења локалне заједнице у наредних годину дана. Информисати их о системима упозорења у локалној заједници. Утицати на њих да поседују залихе хране за два дана, залихе воде за четири дана, да једном месечно обнављају залихе и да осигурају кућу/стан од последица поплаве;

– грађане који су средњу школу завршили као врло добри ђаци, упознавањем са безбедносним процедурама реаговања, и тиме какву помоћ изискују старији, инвалиди и одојчад. Едуковати их о вирусима и заразама које прате период након поплаве и о томе где се налази главни прекидач електричне енергије. Утицати на њих да обезбеде апарат за гашење почетних пожара;

– грађане који су средњу школу завршили као одлични ђаци, едуковањем о начину руковања прекидачем електричне енергије. Едуковати их кроз неформални систем образовања, телевизије, радија, штампе и интернета. Информисати их о о надлежностима полиције, ватрогасно-спасилачких јединица, штабова за ванредне ситуације у природној катастрофи изазваној поплавом. Информисати их о путевима евакуације и оближњим склоништима где би се могли евакуисати; подстицати да обнављају своје залихе.

ЛИТЕРАТУРА

- Gillespie, D. F., & Streeter, C. L. (1987). Conceptualizing and measuring disaster preparedness. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, 5(2), 155–176.
- Edwards, M. (1993). Social location and self - protective behavior: Implications for earthquake preparedness. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, 11(3), 293–303.
- Kohn, S., Eaton, J. L., Feroz, S., Bainbridge, A. A., Hoolachan, J., & Barnett, D. J. (2012). Personal disaster preparedness: an integrative review of the literature. *Disaster medicine and public health preparedness*, 6(03), 217–231.
- Hurnen, F. R. (1997). *Perceived Damage Preventability, Knowledge, and Preparation for Earthquakes*. (Unpublished MA thesis.), Victoria University of Wellington, Wellington.
- Tierney, K. J., Lindell, M. K., & Perry, R. W. (2002). Facing the unexpected: disaster preparedness and response in the United States. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 11(3), 222–222.
- Цветковић, В. (2015а). Спремност грађана за реаговање на природну катастрофу изазвану поплавом у Републици Србији. (Докторска дисертација), Универзитет у Београду, Факултет безбедности.
- Цветковић, В. (2015б). Спремност за реаговање на природну катастрофу – преглед литературе. *Безбједност, полиција и грађани*, 1–2/15(XI), 165–183.
- Цветковић, В. (2015в). Феноменологија природних катастрофа – теоријско одређење и класификација природних катастрофа. *Безбједност, полиција и грађани*, 3 - 4, 311-335.
- Цветковић, В., Гачић, Ј., & Јаковљевић, В. (2015). Утицај статуса регулисане војне обавезе на спремност грађана за реаговање на природну катастрофу изазвану поплавом у Републици Србији. *Ecologica*, 22(80), 584-590.
- Cohen, J.W., *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd edn). (1988). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

**RELATIONSHIP BETWEEN SUCCESS IN SECONDARY SCHOOL AND
CITIZENS PREPAREDNESS FOR NATURAL DISASTER**

PhD Vladimir M. Cvetković*

Abstract: This paper presents the results of quantitative research of relationship between success in secondary school and citizens preparedness to respond a natural disaster caused by the flood in the Republic of Serbia. Research was conducted in 2015 in 19 municipalities in Serbia where there is a risk of flooding. Research was conducted using the strategy of a survey in households using multi-stage random sample that included 2,500 citizens. The research results indicate that there is a statistically significant between certain variables: preventive measures, financial resources, raising the river, level of preparedness, individ. preparedness, household preparedness, community preparedness and etc. The originality of the research stems from the fact unexamined influence success in high school on preparedness of citizens. The results can be used when creating a strategy to improve the level of citizens preparedness to respond with regard to success in secondary school.

Key words: natural disaster, flood, citizens, success in secondary school, Serbia.

*The Academy of Criminalistic and Police studies in Belgrade: vladimir.cvetkovic@kpa.edu.rs.